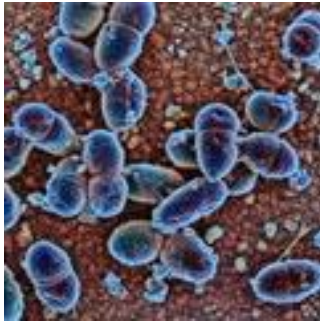

โรคมงคฺล่อธรรมดา (Strangles)

เป็นโรคติดต่อที่เกิดขึ้นในม้า ลา ล่อ ทำให้เกิดฝีบริเวณระบบทางเดินหายใจส่วนต้น

สาเหตุ

เกิดจากเชื้อแบคทีเรียแกรมบวก *Streptococcus equi* เป็นเชื้อที่มีความรุนแรง หลังจากหายป่วยแล้ว จะสามารถพบเชื้ออยู่ในระบบทางเดินหายใจม้าได้เป็นเวลาหลายสัปดาห์ ถึงหลายเดือน สัตว์ที่ติดเชื้อมี อัตราการป่วยสูง อัตราการตายต่ำ

เชื้อแบคทีเรียชนิดนี้สามารถอยู่รอดบนพื้นคอก หรือดินได้นาน 3 วัน – 1 สัปดาห์ และอยู่ในน้ำได้นานถึง 6 สัปดาห์

สัตว์ที่ไวต่อการติดเชื้อ

ม้า ลา ล่อ ทุกอายุ แต่ลูกม้าที่กำลังดูนม หรือม้าอายุน้อยกว่า 5 ปี จะไวต่อการติดเชื้อมากที่สุด

การติดต่อ

ทางตรง โดยการสัมผัสกับม้าที่ติดเชื้อ ม้าที่เป็นพาหะของโรค หรือม้าที่หายจากอาการป่วยแล้ว
ทางอ้อม โดยการสัมผัสกับสิ่งที่ปนเปื้อนเชื้อ เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในฟาร์ม รวมถึงอาหาร หญ้า และน้ำที่ใช้ร่วมกัน

ระยะฟักตัวของโรค

ประมาณ 3 – 14 วัน

อาการ

- มีไข้สูง 103 - 106°F หรือ 39.4 – 41.1°C
- ซึม เบื่ออาหาร
- มีน้ำมูกปนหนอง

- ต่อมน้ำเหลืองบริเวณขากรรไกร (submandibular lymph node) และบริเวณคอวมโต เป็นฝี ทำให้สัตว์หายใจลำบาก และกลืนลำบาก หลังจากนั้นประมาณ 7-14 วัน ฝีจะแตกออก

- สัตว์ที่เคยป่วยด้วยโรคนี้มาก่อน จะมีภูมิคุ้มกันโรคได้บางส่วน ทำให้สัตว์แสดงอาการแบบไม่รุนแรง เช่น มีไข้ต่ำๆ ไอ มีน้ำมูกขึ้นๆ เป็นต้น
- อาจพบฝีที่ต่อมน้ำเหลืองส่วนอื่นๆของร่างกาย เช่น ในช่องท้อง ช่องอก เรียกว่า Metastatic strangles หรือ bastard strangles
- ลูกม้าที่ติดเชื้อจะแสดงอาการรุนแรง และมักพบการตาย โดยเฉพาะลูกม้าที่ไม่ได้รับภูมิคุ้มกันจากแม่

การตรวจวินิจฉัย

- ตรวจด้วยวิธีการเพาะเชื้อแบคทีเรีย (bacterial culture) โดยการเก็บตัวอย่างของเหลวจากก้อนฝี หรือป้ายจุ่มก (nasal swab)
- วิธี Polymerase chain reaction (PCR) เพื่อตรวจหา DNA ของเชื้อแบคทีเรีย *S.equi*
- ตรวจทางโลหิตวิทยา (CBC) พบว่า จำนวนเม็ดเลือดขาว ชนิด นิวโทรฟิลเพิ่มมากขึ้น (neutrophilic leukocytosis) และ ไฟบริโนเจนในเลือดเพิ่มมากขึ้น (hyperfibrinogenemia)
- ในบางกรณีอาจต้องตรวจด้วยวิธีการส่องกล้อง (endoscopic examination) บริเวณทางเดินหายใจส่วนต้น รวมถึง guttural pouch

การรักษา

- แยกสัตว์ที่ป่วยออกจากฝูง ให้อยู่ในที่แห้ง สะอาด และอบอุ่น
- ประคบร้อนบริเวณต่อมน้ำเหลืองที่บวมโต เพื่อเร่งให้ฝีสุกเร็วขึ้น
- การระบายหนองออกและล้างแผลด้วย 3-5% povidone iodine จนกระทั่งแผลแห้ง จะเป็นการช่วยให้ฝีหายเร็วขึ้น
- ให้ยาต้านการอักเสบแบบไม่สเตียรอยด์ (NSAIDs) เพื่อลดไข้ ลดปวด
- การรักษาด้วยยาปฏิชีวนะ
  - ยาปฏิชีวนะที่ใช้ได้ดี คือ Procaine penicillin 22,000 IU/kg ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ วันละ 2 ครั้ง
  - ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาโรค Strangles เนื่องจากหากให้ยาปฏิชีวนะในช่วงที่มีฝีในร่างกายแล้ว ยาจะไม่สามารถออกฤทธิ์ผ่านเข้าไปในก้อนฝีได้ จึงทำให้สัตว์ติดเชื้อนานขึ้น รวมทั้งมีแนวโน้มในการเกิดโรคแบบรุนแรงกว่าเดิม เช่น bastard strangles

การป้องกันโรค

- กักสัตว์ตัวใหม่ก่อนเข้าฟาร์ม เพื่อตรวจทดสอบโรค ค้นหาสัตว์ที่เป็นพาหะของโรค ด้วยวิธีเพาะแยกเชื้อ หรือ วิธี PCR จนกว่าผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการจะเป็นผลลบติดต่อกัน 3 ครั้ง
- วัคซีนป้องกันโรคมี 2 แบบ คือ วัคซีนเชื้อเป็น และ วัคซีนเชื้อตาย (ทั้งนี้ไม่มีการใช้วัคซีนป้องกันโรค Strangles ในประเทศไทย)
  - วัคซีนเชื้อตาย ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ ข้อเสีย คือ อาจทำให้สัตว์เจ็บ หรือเป็นฝีบริเวณที่ฉีด
  - วัคซีนเชื้อเป็น เป็นวัคซีนหยอดจมูก ให้ผลในการป้องกันโรคดีกว่าชนิดฉีดเข้ากล้ามเนื้อ (วัคซีนเชื้อตาย) เนื่องจากวัคซีนชนิดนี้ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันเฉพาะที่ ซึ่งจำเป็นในการป้องกันโรค

การควบคุมโรค

- ควรตรวจสุขภาพสัตว์อย่างน้อยปีละครั้ง หากพบตัวเป็นโรคต้องแยกออกจากฝูง เพื่อป้องกันการแพร่โรค

- ตัวที่ให้ผลบวกต่อการทดสอบโรค ให้รักษาโดยการฉีดยาปฏิชีวนะ (penicillin G intramuscularly เป็นเวลา 7 วัน) กักแยกออกจากตัวอื่นๆเป็นเวลาประมาณ 30 วัน และทำการตรวจทดสอบโรค โดยการเพาะแยกเชื้อ
- ทำความสะอาดคอก แหล่งที่อยู่ของม้า เครื่องมือ เครื่องใช้ในฟาร์ม ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เช่น chlorhexidine และ povidone iodine ก่อนนำไปใช้กับม้าตัวอื่น
- หลังจากทำความสะอาด ฆ่าเชื้อโรคคอกเลี้ยงสัตว์แล้ว ให้พักคอกเป็นเวลาประมาณ 4 สัปดาห์

เอกสารอ้างอิง

1. Fraser C.M. 1991. Strangles. The Merck Veterinary Manual. 744-746
2. Prescott J, Wright B. Factsheet ISSN 1198-712x. Strangles in horses. April 2003. <<http://www.omafra.gov.on.ca/english/livestock/horses/facts/03-037.htm>>. August 23, 2010